

Rachunkowość a potrzeby informacyjne małego przedsiębiorstwa

Kinga Bauer*

Streszczenie: Przedsiębiorstwa, które nie podlegają obowiązkowi prowadzenia ksiąg rachunkowych mają ograniczone informacje o kondycji finansowej i majątkowej. Informacja pochodząca z rachunkowości przedsiębiorstw daje wiarygodny, rzetelny obraz sytuacji firmy. Jej brak ogranicza możliwości pozyskania pełnych informacji o finansach. Uproszczona księgowość jest wygodna i mało skomplikowana, jednak w praktyce ogranicza precyzyjne diagnozowanie sytuacji bieżącej oraz sporządzanie prognoz dotyczących przyszłości przedsiębiorstwa. Celem artykułu jest analiza potrzeb informacyjnych małych przedsiębiorców oraz możliwości ich zaspokojenia przy aktualnych regulacjach prawnych. Realizacja celu wymagała zastosowania metody badawczej, na którą składały się studia literaturowe oraz metoda indukcji i dedukcji. Badania wskazują na to, że specyfika tego typu firm, brak przygotowania do wykorzystania informacji pochodzącej z rachunkowości finansowej oraz okazjonalna konieczność ich wykorzystania (ze względu na sporadyczne starania o finansowanie zewnętrzne inwestycji) powodują, iż autorka uważa za wskazane pozostawienie możliwości wyboru małym przedsiębiorcom czy stosować pełną księgowość, czy pozostać przy uproszczonych ewidencjach podatkowych.

Słowa kluczowe: rachunkowość, małe przedsiębiorstwo, potrzeby informacyjne

Wprowadzenie

Rachunkowość stanowi fundamentalne źródło informacji wykorzystywanych w ocenie przedsiębiorstwa oraz podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Jest ona źródłem informacji o kondycji finansowej przedsiębiorstwa, ma za zadanie zapewnić przejrzystość informacyjną działalności gospodarczej. Przyczyna tego stanu tkwi w cechach rachunkowości – wiarygodności i rzetelności. Nie wszystkie przedsiębiorstwa mają jednak ustawowy obowiązek stosowania zasad rachunkowości finansowej. Wśród małych przedsiębiorstw, znacząca większość nie prowadzi pełnej księgowości, a jedynie rozlicza się z urzędem skarbowym przy wykorzystaniu uproszczonych ewidencji podatkowych.

Przedsiębiorstwa, które nie podlegają obowiązkowemu prowadzeniu ksiąg rachunkowych mają ograniczone informacje o kondycji finansowej i majątkowej. Sytuacja ta wpływa również na dostęp użytkowników zewnętrznych do informacji na temat małych firm. Z badań przeprowadzonych przez M. Winter wynika, że w 2005 roku w wypadku 93,34% przedsiębiorstw z sektora MSP otoczenie nie miało zagwarantowanego prawnie swobodnego dostępu do informacji na temat ich kondycji finansowej i majątkowej (Winter 2008: 271). Przy czym im mniejsza firma, tym dostęp do informacji na temat jej kondycji finan-

* dr Kinga Bauer, Uniwersytet Jagielloński, Instytut Ekonomii i Zarządzania, Katedra Rachunkowości Międzynarodowej, ul. Prof. St. Łojasiewicza 4, 30–348 Kraków, e-mail: kinga.bauer@uj.edu.pl.

sowej jest trudniejszy. Od 2008 roku sytuacja ta uległa dodatkowemu pogorszeniu z powodu podwyższenia limitu przychodów, zobowiązujących do prowadzenia ksiąg rachunkowych z 800 tys. euro do 1,2 mln euro.

Zarządzanie każdym przedsiębiorstwem wiąże się z koniecznością wykorzystania informacji pochodzących z różnych źródeł, a ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa powinna być oparta na wykorzystaniu informacji finansowych. Podstawą jednak kwestią pozostaje, czy małe przedsiębiorstwa potrzebują pełniejszej niż do tej pory informacji.

Celem artykułu jest analiza potrzeb informacyjnych małych przedsiębiorców oraz możliwości ich zaspokojenia przy aktualnych regulacjach prawnych. Realizacja celu wymagała zastosowania metody badawczej, na którą składały się studia literaturowe oraz metoda indukcji i dedukcji.

1. Specyfika polskich małych przedsiębiorstw

W literaturze można spotkać wiele definicji i kryteriów klasyfikacji przedsiębiorstw do grupy mikro, małych, średnich lub dużych. W niniejszym artykule został przyjęty podział zgodny z rekomendacją Unii Europejskiej. Opracowanie dotyczy zarówno mikro, jak i małych przedsiębiorstw.

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej z 2 lipca 2004 roku określa definicję mikro i małego przedsiębiorcy. Zgodnie z art. 104 Ustawy „za mikroprzedsiębiorcę uważa się tego przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:

- 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz
- 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły 2 milionów euro”.

W art. 105 zdefiniowane zostały małe przedsiębiorstwa. „Za małego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:

- 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz
- 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 10 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 10 milionów euro”.

Do cech charakterystycznych tych przedsiębiorstw należą:

- bezpośrednie i aktywne uczestnictwo właścicieli we wszystkich sferach działalności,
- brak możliwości korzystania z wyspecjalizowanych kadr,
- częste działanie wyłącznie na rynkach lokalnych lub regionalnych,
- gospodarka finansowa (Gierusz, Martyniuk 2008: 92–94).

Małe przedsiębiorstwa cechuje nieskomplikowana struktura organizacyjna. Dzięki niej przepływ informacji odbywa się w sposób bezpośredni. Większość inwestycji dokonywanych przez małego przedsiębiorcę w całości finansowana jest z kapitału własnego – osobistego majątku właściciela i jego rodziny oraz zysku wypracowanego w toku działalności firmy. Cechy te mają zasadniczy wpływ na potrzeby informacyjne ich menedżerów.

2. Małe przedsiębiorstwa a regulacje prawne w zakresie rachunkowości

Mały przedsiębiorca może zaliczyć się do grupy podmiotów obligatoryjnie sporządzających sprawozdanie finansowe. Obowiązek sporządzenia bilansu, rachunku zysków i strat oraz informacji dodatkowej będzie spoczywał na nim, jeśli osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych od 1,2 mln euro do 10 mln euro¹. W 2012 roku obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych mają spółki, których przychody w 2011 roku przekroczyły 5 293 440 zł.

Na zasadzie dobrowolności, mały przedsiębiorca osiągający przychody poniżej 1,2 mln euro również będzie mógł sporządzać sprawozdanie finansowe. Warunkiem umożliwiającym dobrowolne prowadzenie ksiąg rachunkowych jest zawiadomienie, przed rozpoczęciem roku obrotowego, o tym zamiarze właściwego w sprawach opodatkowania podatkiem dochodowym urzędu skarbowego (Ustawa z dnia 29 września 1994...: art. 2 ust. 2). W praktyce, jeśli przedsiębiorstwa nie są do tego zobligowane, nie dążą do prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Ponadto, jeśli przedsiębiorca osiągnie przychody od 5 do 10 mln euro, a suma bilansowa przekroczy 2,5 mln euro, to jego roczne sprawozdanie finansowe będzie podlegało obowiązkowemu badaniu². W takim wypadku, mimo zaliczania do grupy małych przedsiębiorstw będzie zobowiązany do sporządzania również rachunku przepływów pieniężnych i zestawienia zmian w kapitale własnym.

W stosunku do małego przedsiębiorcy przepisy Ustawy o rachunkowości pozwalają na stosowanie uproszczeń ewidencyjnych i sprawozdawczych³, które mają im pomóc w przygotowaniu sprawozdań finansowych w sposób rzetelny. Zgodnie z artykułem 50, ust. 2 Ustawy o rachunkowości, możliwość skorzystania z uproszczeń dotyczy małych przedsiębiorców, których w roku sporządzania sprawozdania finansowego oraz w roku wcześniejszym suma aktywów nie przekroczyła 2 mln euro, a przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i operacji finansowych nie przekroczyły 4 mln euro⁴.

Uproszczone sprawozdanie finansowe składa się z uproszczonego bilansu, uproszczonego rachunku zysków i strat oraz uproszczonej informacji dodatkowej. Zgodnie z art. 50 Ustawy o rachunkowości, w uproszczonym sprawozdaniu finansowym wykazuje się informację w zakresie ustalonym w załączniku nr 1 literami i cyframi rzymskimi. Przedsiębiorca pomija w nim te pozycje, które w danym roku obrotowym oraz roku go poprzedzającym nie wystąpiły (Ustawa z dnia 29 września 1994...: art. 50 ust. 3).

Zaletą prowadzenia ksiąg rachunkowych, nawet w wersji uproszczonej, jest posiadanie przez przedsiębiorcę informacji wzmacniających bieżącą kontrolę. Każda znacząca grupa majątkowa ujmowana jest na oddzielnym koncie księgowym, dlatego można na bieżąco

¹ Jeśli obrót przekroczy 10 mln euro przedsiębiorca zostanie zaliczony do grupy średnich przedsiębiorstw.

² Są to dwa z trzech kryteriów powodujących obowiązek badania sprawozdania finansowego. Trzecie kryterium dotyczy liczby zatrudnionych powyżej 50 osób, którego spełnienie oznacza w praktyce zaliczenie do grupy średnich przedsiębiorstw – a tym samym wykracza poza zakres niniejszego artykułu.

³ Uproszczenia ewidencyjne i sprawozdawcze dla małych przedsiębiorstw dotyczą takich zagadnień, jak: ograniczenia szczegółowości sprawozdania finansowego, możliwości zaliczenia leasingu finansowego do leasingu operacyjnego, braku obowiązku ustalania aktywów i rezerw w tytule odroczonego podatku dochodowego, wyceny instrumentów finansowych według zasad ogólnych oraz możliwości wyceny produktu gotowego metodą uproszczoną.

⁴ Wymóg odnośnie do wielkości zatrudnienia nieprzekraczającej 50 osób spełniają wszyscy mikro i mali przedsiębiorcy.

monitorować obroty i saldo konta. W małych firmach przydatna jest także bieżąca informacja dotycząca wielkości należności, zobowiązań, zapasów towarów i materiałów, środków trwałych oraz środków pieniężnych w kasie i na rachunkach bankowych. Informacje te są dostępne przy stosowaniu księgowości nawet w wersji uproszczonej (Burnos 2010: 5).

Dla firm, które nie mają obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych, podstawowym kryterium wyboru ewidencji zdarzeń gospodarczych jest forma opodatkowania dochodu. Najczęściej wybieranym urządzeniem ewidencyjnym jest podatkowa księga przychodów i rozchodów.

3. Informacyjne aspekty uproszczonych form ewidencji podatkowej

W 2005 roku jedynie 8,11% przedsiębiorstw z sektora MSP prowadziło księgi rachunkowe, umożliwiając tym samym zarządzającym i otoczeniu uzyskanie pełnej informacji finansowej na temat kondycji jednostki. Najwięcej firm z sektora MSP w Polsce w 2005 roku prowadziło podatkową księgę przychodów i rozchodów – 61,17%, natomiast 17,15% – ewidencje przychodów, a 13,56% – kartę podatkową. W sektorze tym prowadzenie pełnej, dostarczającej wiarygodnej informacji finansowej, księgowości dotyczy głównie przedsiębiorstw średnich. Zdecydowana większość małych firm powszechnie prowadzi, jak wykazano, uproszczone ewidencje działalności gospodarczej, które nie zapewniają wystarczająco użytecznej informacji (Winter 2008: 271).

Z punktu widzenia prostoty zasad rozliczania podatku dochodowego najkorzystniejszą formą spośród uproszczonych ewidencji podatkowych jest karta podatkowa i ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Wybór rozliczenia na zasadach ogólnych może skutkować koniecznością prowadzenia książki przychodów i rozchodów przez biuro rachunkowe. Nie wszystkie małe przedsiębiorstwa spełniają jednak kryteria umożliwiające im wybór zryczałtowanego podatku dochodowego. Ponadto decyzja o wyborze rozliczenia na zasadach ogólnych może mieć wymierne korzyści w postaci niższego podatku dochodowego oraz informacji nie tylko o przychodach, ale i kosztach podatkowych związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Najczęściej w praktyce stosowana przez małych przedsiębiorców podatkowa księga przychodów i rozchodów ma jednak ograniczone możliwości informacyjne. Pokazuje ona jedynie podstawowe kategorie przychodów i kosztów podatkowych. Wśród uproszczonych ewidencji zawiera najwięcej danych, ale nie zapewnia użytecznych informacji do zarządzania. Użytkownik nie jest w stanie uzyskać z niej nawet tak podstawowych informacji jak wielkość należności, zobowiązań, środków pieniężnych w kasie i na rachunkach.

Należy jednak pamiętać, że w przypadku małych przedsiębiorstw (zwłaszcza tych, które nie są zobowiązane do prowadzenia ksiąg rachunkowych) ryzyko związane z prowadzoną działalnością gospodarczą zazwyczaj w całości jest ponoszone przez właścicieli przedsiębiorstwa, z tego powodu skomplikowany system ewidencjonowania zdarzeń gospodarczych w większości wypadków byłby nieadekwatny do potrzeb informacyjnych tych firm.

Jeszcze prostszym i bardziej ograniczającym zasób informacji finansowych o małym przedsiębiorstwie sposobem rozliczenia z urzędem skarbowym jest wybór opłacania zryczałtowanego podatku dochodowego. Mogą go płacić, w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych lub karty podatkowej, osoby fizyczne osiągające dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej. Możliwość tę reguluje Ustawa z dnia 20 listopada 1998

roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych mogą opłacać podatnicy w roku rozpoczynającym działalność gospodarczą lub w kolejnych latach, jeśli w roku poprzedzającym dany rok nie przekroczyli 150 tys. euro przychodów (Ustawa z dnia 20 listopada 1998...: art. 6 ust. 2). Przy tej formie opodatkowania podatnicy zobowiązani są prowadzić wykaz środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Wybór tej formy opodatkowania ogranicza informacje do samej strony przychodowej.

Najprostszą formą rozliczenia z urzędem skarbowym jest karta podatkowa. Niewątpliwą zaletą jej stosowania jest fakt zwolnienia przedsiębiorcy z prowadzenia ksiąg, składania zeznań podatkowych, wpłacania zaliczek na podatek dochodowy. Podatnicy zobowiązani są do wydawania na życzenie klienta faktur i rachunków oraz przechowywania ich kopii (Ustawa z dnia 20 listopada 1998...: art. 24 ust. 1). Wysokość miesięcznych stawek podatku dochodowego w formie karty podatkowej reguluje publikowane corocznie obwieszczenie Ministra Finansów. Wysokość podatku uzależniona jest od liczby mieszkańców, w której zlokalizowana jest działalność gospodarcza oraz od liczby zatrudnionych w firmie pracowników. Przedsiębiorca rozliczający się na podstawie karty podatkowej nie ewidencjonuje ani przychodów, ani kosztów działalności gospodarczej.

Uproszczona księgowość z jednej strony jest wygodna i mało skomplikowana, jednak w praktyce ogranicza możliwości diagnozowania sytuacji bieżącej oraz sporządzanie prognoz dotyczących przyszłości przedsiębiorstwa (Sokołowska, Wiśniewski 2008: 377).

Jedną z metod oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa jest analiza wskaźnikowa. W przypadku małych przedsiębiorstw prowadzących uproszczone ewidencje podatkowe, przeprowadzenie analizy wskaźnikowej będzie znacząco utrudnione ze względu na charakter danych finansowych będących w dyspozycji właścicieli tych przedsiębiorstw oraz ich ograniczoną wiedzę na temat problemów ekonomicznych.

W literaturze można znaleźć propozycje sporządzenia analiz między innymi z wykorzystaniem trzech wskaźników płynności dla małych firm produkcyjnych (Sokołowska, Wiśniewski 2008: 377–385) czy wskaźników: koszty, produkcja, sprzedaż w ujęciu dynamicznym (Sobolewski 2008: 314–317) i innych (np. wykorzystujących proste narzędzia rachunkowości zarządczej typu próg rentowności). Wykorzystanie analiz finansowych w przedsiębiorstwach, które nie prowadzą ksiąg rachunkowych z jednej strony powoduje utrudnienie z powodu ograniczonych informacji, z drugiej strony, jest możliwe ze względu na stosunkowo niską złożoność realizowanych procesów oraz nieskomplikowaną strukturę organizacyjną (Skoczyła 2008: 233).

4. Potrzeby informacyjne małego przedsiębiorcy

Małe i średnie przedsiębiorstwa cechuje specyfika, która wpływa na sposób, w jaki są zarządzane, jakie są ich główne cele, szanse na przetrwanie i rozwój oraz potrzeby informacyjne.

Specyfika polskich mikro i małych przedsiębiorstw tkwi w zarządzaniu nimi, która to funkcja zazwyczaj sprawowana jest przez ich właścicieli. Z faktu łączenia funkcji właścicielskiej i zarządczej wynika wiele niekorzyści, między innymi takich jak prowadzenie działalności na własne ryzyko i według własnego uznania w połączeniu z brakami w wykształceniu (Polaczek 2010: 390).

Pomimo prób poprawy wiedzy przedsiębiorców z sektora MSP⁵, problem braku odpowiedniego wykształcenia, zarówno zarządzających małymi przedsiębiorstwami, jak i pracowników tych firm jest potwierdzany przez liczne badania naukowe (por. m.in. Woźniak 2006; Gierusz, Martyniuk 2008: 93; Polaczek 2010: 390).

Brak możliwości korzystania z wykształconych, wyspecjalizowanych kadr, niski poziom wiedzy menedżerskiej i brak rzeczywistej potrzeby uczestnictwa w szkoleniach składa się na potrzeby informacyjne małych przedsiębiorców. Aktualnie powszechnie stosowane uproszczone formy ewidencji działalności gospodarczej nie zapewniają informacji na temat kondycji finansowej firmy. Poziom kompetencji menedżerskich, traktowanie wiedzy ekonomiczno-finansowej jako zbędnej oraz ograniczone fundusze na zatrudnienie specjalistów powodują jednak, że wątpliwe jest, aby informacja pochodząca z rachunkowości finansowej miała zastosowanie w bieżącej działalności tego typu przedsiębiorstw.

Kolejną cechą charakterystyczną polskich małych przedsiębiorstw, wpływającą na ich potrzeby informacyjne, jest korzystanie w finansowaniu inwestycji głównie ze środków pochodzących z kapitału własnego. Małe przedsiębiorstwa planują finansowanie rozwoju głównie z wypracowanych zysków (81,9%). W następnej kolejności plany dotyczą wykorzystania kredytów bankowych (30,7%), leasingu (9,1%), pożyczek od rodziny i znajomych (8,8%) i kredytu kupieckiego (4,9%) (Gierusz, Martyniuk 2008: 99).

Małe firmy, które korzystają tylko z kapitału własnego, w całości ponoszą ryzyko inwestycyjne. Działanie takie, w połączeniu z ograniczoną wiedzą menedżerską, a co się z tym wiąże opieraniem się na intuicji, a nie analizach opłacalności inwestycji, ogranicza zainteresowanie informacją pochodzącą z rachunkowości.

Wśród zewnętrznych odbiorców informacji na temat małego przedsiębiorstwa dominują urzędy skarbowe i zakłady ubezpieczeń społecznych. Ich główne zainteresowanie dotyczy tego, czy firma właściwie naliczyła oraz opłaciła zobowiązania publiczno-prawne. W tym celu wystarczające jest wykorzystanie uproszczonych ewidencji podatkowych i kart pracy pracowników.

W działalności małych przedsiębiorstw pojawiają się jednak sytuacje, w których ujawnia się potrzeba pozyskania informacji pochodzącej z rachunkowości finansowej. Są to głównie sytuacje, w których przedsiębiorstwo stara się o pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania (np. kredytu bankowego, środków z funduszy unijnych) lub gdy zmuszone jest złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości.

Małe przedsiębiorstwa starając się o kredyt mogą napotkać na trudności w wypełnieniu formularza wniosku kredytowego, do którego załączniki mają stanowić bilans, rachunek zysków i strat oraz prognozy finansowe. Problem ten będzie dotyczył zarówno nowo powstających przedsiębiorstw, jak i tych, które rozliczają się za pomocą uproszczonych ewidencji podatkowych (Białek-Jaworska 2008: 21). Banki chcąc zbadać zdolność kredytową dążą do poznania płynności przedsiębiorstwa, struktury kapitału (obecnego poziomu zadłużenia) oraz jak kształtował się wynik finansowy w poprzednich okresach (Szot-Gabryś 2007: 571). Brak pełnej informacji finansowej i audytu jest jedną z istotnych przyczyn, z powodu której banki oceniają ryzyko udzielania kredytów dla małych przedsiębiorstw jako wysokie i w związku z tym niechętnie udzielają ich na długi termin (Sokół, Wierzbic-

⁵ Próby poprawy wiedzy przedsiębiorców z sektora MSP realizowane były, np. w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rozwój Zasobów Ludzkich” w latach 2004–2006. W tym okresie 20% wszystkich szkoleń dotyczyło zagadnień związanych z zarządzaniem przedsiębiorstwem (Szałaj 2010: 197–200).

ka 2008: 614). Bank może jednak ocenić kondycję przedsiębiorstwa w sposób alternatywny, za pomocą obserwacji zmian zachodzących na rachunku bieżącym jednostki (Białek-Jaworska 2008: 20).

Inną możliwością pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności gospodarczej jest skorzystanie ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej. Złożenie wniosku o dofinansowanie projektu inwestycyjnego wymaga wykorzystania informacji wykraczających poza dostępne z uproszczonych ewidencji działalności gospodarczej. Przedsiębiorstwa, które chcą pozyskać środki z funduszy unijnych zmuszone są przejść na pełną księgowość lub prowadzić dodatkowe ewidencje, uzupełniające dane pochodzące z książki przychodów i rozchodów oraz dokonywać dodatkowych, szacunkowych obliczeń (np. kapitału własnego jako różnicy pomiędzy wartością aktywów i zobowiązań) (Osikowicz 2008: 12).

Małe przedsiębiorstwa zmuszone są również sporządzać sprawozdanie finansowe w innych wyjątkowych sytuacjach, takich jak na przykład złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości. W przypadku małych firm, bilans przygotowany na potrzeby postępowania upadłościowego będzie miał charakter uproszczony i będzie opierał się na szacunkach odnośnie do poszczególnych pozycji.

W związku z tym, że właściciele małych przedsiębiorstw to zazwyczaj niewielka grupa osób, często ze sobą spokrewnionych, których wiedza na temat rachunkowości jest mocno ograniczona, do zarządzania firmą nie potrzebują informacji pochodzącej z rachunkowości finansowej. W większości przypadków, mali przedsiębiorcy ponoszą sami w całości ryzyko związane z działalnością gospodarczą, dlatego nie ma konieczności udostępniania ich sprawozdań szerokim kręgom użytkowników zewnętrznych. Wyjątkowe sytuacje związane z pozyskiwaniem kapitału obcego na inwestycje i rozwój nie są wystarczającym powodem do ponoszenia comiesięcznych kosztów prowadzenia pełnej księgowości przez wszystkie małe firmy. Ponadto praktyka wykazuje, że w wypadku małych przedsiębiorstw nawet banki coraz częściej odstępują od obowiązku przedkładania sprawozdań finansowych wraz z wnioskiem kredytowym, ograniczając wymogi do przedstawienia informacji finansowych pochodzących z książki przychodów i rozchodów.

Uwagi końcowe

Wiarygodność i rzetelność informacji pochodzących z rachunkowości jest czynnikiem, który ułatwia analizę kondycji finansowej przedsiębiorstwa i stanowi podstawę do oceny ryzyka inwestycyjnego planowanego przedsięwzięcia. Stosowanie uproszczonych form ewidencji działalności gospodarczej ogranicza dostęp do użytecznej na potrzeby zarządzania informacji.

Niewielka grupa małych przedsiębiorstw jest zobowiązana ustawowo do prowadzenia ksiąg rachunkowych. Pozostałe małe przedsiębiorstwa mają możliwość wyboru stosowania pełnej księgowości w sposób uproszczony. Niewiele jednak firm decyduje się na wybór tego typu rozwiązania. Przyczyn tego stanu można dopatrywać się w ograniczonej wiedzy z zakresu finansów, rachunkowości i zarządzania menedżerów z sektora MSP. Oznacza to brak przygotowania do korzystania z informacji finansowych, a tym samym brak potrzeb informacyjnych na temat kondycji przedsiębiorstwa. Niechęć do stosowania pełnej księgowości pogłębianą jest również przez większe koszty związane z jej prowadzeniem (w porównaniu do uproszczonych ewidencji podatkowych).

Uproszczone formy ewidencji podatkowej stanowią istotną barierę prowadzenia analiz finansowych, oceny szans i zagrożeń działalności gospodarczej. Specyfika tego typu firm, brak przygotowania do wykorzystania informacji pochodzącej z rachunkowości finansowej oraz okazjonalna konieczność ich wykorzystania (ze względu na sporadyczne starania o finansowanie zewnętrzne inwestycji) powodują jednak, że autorka uważa za wskazane pozostawienie możliwości wyboru małym przedsiębiorcom czy stosować pełną księgowość, czy pozostać przy uproszczonych ewidencjach podatkowych.

Literatura

- Białek-Jaworska A. (2008), *Dostępność kredytu dla małych i średnich przedsiębiorstw*, w: *Czas na pieniądź. Zarządzanie finansami. Inwestycje i wycena przedsiębiorstw*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 13, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Burnos K. (2010), *Małe firmy mogą sporządzać uproszczone sprawozdania finansowe*, „Rzeczpospolita”, 10 czerwca.
- Gierusz B., Martyniuk T. (2008), *Czynniki determinujące zdolność finansową małych przedsiębiorstw*, w: *Czas na pieniądź. Zarządzanie finansami. Inwestycje i wycena przedsiębiorstw*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 13, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Osikowicz M. (2008), *Rachunkowość małych firm według wymogów funduszy unijnych*, Wolters Kluwer, Kraków.
- Polaczek R. (2010), *O potrzebie wyceny małego przedsiębiorstwa*, w: *Czas na pieniądź. Zarządzanie finansami. Inwestycje i wycena przedsiębiorstw*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 25, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Skoczylas W. (2008), *Koncepcja analizy ekonomicznej małego przedsiębiorstwa*, w: *Czas na pieniądź. Zarządzanie finansami. Inwestycje i wycena przedsiębiorstw*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 14, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Sobolewski H. (2008), *Informacje ekonomiczne przy podejmowaniu decyzji w małych i średnich przedsiębiorstwach*, w: *Czas na pieniądź. Zarządzanie finansami. Inwestycje i wycena przedsiębiorstw*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 13, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Sokołowska E., Wiśniewski J.W. (2008), *Prognozowanie kwartalnej płynności finansowej małego przedsiębiorstwa*, w: *Czas na pieniądź. Zarządzanie finansami. Inwestycje i wycena przedsiębiorstw*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 14, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Sokół H., Wierzbicka E. (2008), *Sfera usług finansowych dla MŚP*, w: *Czas na pieniądź. Zarządzanie finansami. Inwestycje i wycena przedsiębiorstw*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 14, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Szałaj M. (2010), *Doskonalenie kadry przedsiębiorstw jako kierunek działań finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego*, w: *Raport o stanie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa.
- Szot-Gabryś T. (2007), *Wiarygodność i zakres informacji ekonomicznych o małym podmiocie gospodarczym, w: Sprawozdawczość i rewizja finansowa w kształtowaniu wiarygodności informacji ekonomicznej*, red. B. Micherda, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków.
- Ustawa z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne, DzU 1998, nr 144, poz. 930, z późn. zm.
- Ustawa z 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, DzU 2004, nr 173 poz. 1807
- Ustawa z dnia 29 września 1994 o rachunkowości, DzU 2013, poz. 330.
- Winter M. (2008), *Forma ewidencji małych i średnich przedsiębiorstw a dostęp do informacji finansowej*, w: *Czas na pieniądź. Zarządzanie finansami. Inwestycje i wycena przedsiębiorstw*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 14, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Woźniak M. G. (2006), *Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce a wzrost gospodarczy*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków.

ACCOUNTING AND THE INFORMATION NEEDS OF SMALL BUSINESSES

Abstract: Enterprises which are not obliged to keep accounting books have limited information about their own financial and material situation. Information from enterprise accounting creates a reliable and honest im-

age of the situation of an enterprise. When there is no such information, possibilities of obtaining complete data on finances of an enterprise are limited.

Simplified accounting is convenient and not complicated; however, in practice it limits one's abilities to diagnose the current situation of enterprises precisely and to predict their future.

The aim of this study is to analyze the information needs of small businesses and possibilities of meet these needs. The research method applied in the paper included literature research within the area of management, accountancy, and economic law, and also induction and deduction method.

The research results confirm that the current state of knowledge in the field of finance managers of small businesses the information from financial accounting does not seem necessary.

Keywords: accounting, small businesses, information needs

Cytowanie

Bauer K. (2013), *Rachunkowość a potrzeby informacyjne małego przedsiębiorstwa*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 757, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 58, Szczecin, s. 11–19; www.wneiz.pl/frfu.

